

ویژگی‌های غیر مالی موثر بر کیفیت گزارشگری مالی در شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران

سید حسین سجادی^{۱*}، منصور زراء نژاد^۲، علیرضا جعفری^۳

۱. دانشیار گروه حسابداری دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

۲. استاد گروه اقتصاد دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

۳. مربی گروه حسابداری دانشگاه شهید چمران اهواز، اهواز، ایران

(تاریخ دریافت: ۱۳۸۸/۱/۱۶، تاریخ پذیرش: ۱۳۸۸/۵/۲۹)

چکیده

در این تحقیق ارتباط پنج ویژگی غیر مالی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران با کیفیت گزارشگری مالی آن‌ها بررسی شده است. برای اندازه‌گیری کیفیت گزارشگری مالی از شاخصی متشکل از ۱۵۵ قلم بر اساس استانداردهای حسابداری ایران و سایر قوانین مربوط در مورد افشاء استفاده شد و ارتباط احتمالی آن با اندازه شرکت، نوع موسسه حسابرسی، نوع صنعت، ساختار مالکیت و عمر شرکت با استفاده از مدل‌های رگرسیون چندگانه بررسی شد. نتایج نشان می‌دهد اندازه شرکت، عمر شرکت و نوع صنعت رابطه مثبت معنادار و ساختار مالکیت رابطه منفی با کیفیت گزارشگری مالی دارد اما رابطه نوع موسسه حسابرسی با کیفیت گزارشگری مالی از لحاظ آماری معنادار نبود.

کلید واژه‌ها: کیفیت گزارشگری مالی، اندازه شرکت، نوع موسسه حسابرسی، نوع صنعت، عمر شرکت، ساختار مالکیت

۱. مقدمه

در سال‌های اخیر مطالعات بسیار زیادی در زمی‌نه بررسی ارتباط میان کیفیت گزارشگری مالی یا سطوح افشا در گزارش‌های سالانه و ویژگی‌های شرکت‌ها انجام شده است. به عنوان مثال، می‌توان به مطالعات افرادی مانند سینگ وی و دسائی [۲۲]، بازبی [۸]، فرث [۱۵]، کوک [۱۱ و ۱۲]، حسین و همکاران [۱۷]، والاس و همکاران [۲۷]، والاس و ناصر [۲۶]، والاس [۲۵]، لانگ و لوند هولم [۱۸]، مک نلی و همکاران [۱۹]، چاو و ونگ برن [۱۰]، احمد و کورتیس [۵]، ناصر و نیوسبه [۲۰]، فروست و پونال [۱۶] و در ایران ثقفی و ملکیان [۱] و نوروش [۳] اشاره کرد. بررسی گزارش‌های سالانه‌ی شرکت‌ها نشان می‌دهد کیفیت اطلاعات افشا شده در چنین گزارش‌هایی متفاوت است و تفاوت در افشا شرکت‌ها به احتمال زیاد در نتیجه تفکر مدیریت و فلسفه فکری آنان و همچنین صلاحدید آنان در مورد افشای اطلاعات برای مقاصد سرمایه‌گذاری است [۲۲ و ۲۳]. از سوی دیگر، تصمی‌م‌های افشای مالی شرکت‌ها معمولاً در خلأ انجام نمی‌شود و گزارشگری مالی یکی از راه‌هایی است که به وسیله آن اطلاعات انتقال داده می‌شود و ترکیب منابع ارتباطی، کمیت و کیفیت اطلاعات افشا شده، تحت تاثیر عوامل زیادی است که برای دریافت فهمی کلی در مورد رویه‌های افشا نیازمند بررسی است [۶]. تئوریزه کردن و ارزیابی تجربی اثرات متغیرهای موثر بر افشای اجباری، فضا و حدودی را ایجاد می‌کند که به بهبود کیفیت افشا کمک می‌کند.

۲. مبانی نظری و تجربی تحقیق

تعریف ساده‌ی افشا، انتقال و ارائه اطلاعات اقتصادی اعم از مالی و غیر مالی، کمی یا سایر اشکال اطلاعات مرتبط با وضعیت و عملکرد مالی شرکت است. این افشا در صورتی که به واسطه یک منبع مقرراتی و وضع‌کننده قوانین الزامی شده باشد، افشای اجباری گفته می‌شود و در صورتی که افشای اطلاعات تحت تأثیر قوانین خاصی نباشد، افشای اختیاری تلقی می‌شود. همچنین، افشا به طور ضمنی بیانگر آرایه‌ی حداقلی از اطلاعات در گزارش‌های شرکت است به نحوی که بتوان به وسیله آن ارزیابی قابل قبولی از ریسک‌ها و ارزش نسبی شرکت به عمل آورد و کاربران اطلاعات را در این زمینه یاری نماید [۲۱]. هزینه تهیه و گردآوری اطلاعات جزئی به طور نسبی برای شرکت‌های کوچک بالاتر از شرکت‌های بزرگ است. زیرا، در شرکت‌های بزرگ چنین اطلاعاتی برای گزارشگری

داخلی به مدیریت تهیه شده است. بنابراین، افشای چنین اطلاعاتی هزینه اضافی در پی نخواهد داشت [۲۱، ۲۳ و ۲۴]. احمد و نیکولس [۴] هم معتقدند که تولید و انتشار اطلاعات، فعالیت هزینه بری است و احتمالاً شرکت‌های بزرگ منابع و کارشناسان لازم برای انتشار صورت‌های مالی با سطح افشای بالا و بالطبع تبعیت بیشتر از مقررات افشاء را دارند. بنابراین، می‌توان نتیجه گرفت که در شرکت‌های بزرگ، هزینه هر واحد اطلاعات افشا شده کاهش می‌یابد و در نتیجه شرکت‌های بزرگ افشای بیشتری انجام می‌دهند. اُسو-آسناه [۲۱] به نقل از استیگلر (۱۹۶۱) و آلچین (۱۹۶۹) بیان می‌کند که با توجه به امکانات اقتصادی در تولید و ذخیره اطلاعات، شرکت‌های بزرگ به طور نسبی تمایل به صرف منابع بیشتری برای تولید اطلاعات دارند و افشای اطلاعات در شرکت‌های بزرگ بیشتر از شرکت‌های کوچک است.

مؤسسه حسابرسی یک شرکت نیز می‌تواند بر می‌زان اطلاعات افشا شده در صورت‌های مالی تأثیر بگذارد [۴، ۲۱، ۲۳ و ۲۴]. والاس و همکاران [۲۷] نیز معتقدند اگر حسابسان بر روی میزان افشای اطلاعات نظارت داشته باشند و به این موضوع هم معتقد باشند که عملکرد آن‌ها به وسیله کیفیت گزارش‌های مالی بررسی شده توسط آن‌ها مورد قضاوت قرار می‌گیرد، آن‌ها انگیزه‌های بالاتری نسبت به الزام صاحبکارانشان برای افشای جزئیات بیشتر دارند. البته این مساله در مورد شرکت‌های بزرگ و مشهور حسابرسی از اهمیّت بالاتری برخوردار است. اُسو-آسناه [۲۱] هم به نقل از دی آنجلو [۱۴] و بنستون (۱۹۸۰) بیان می‌کنند که کیفیت حسابرسی تحت تأثیر اندازه شرکت حسابرسی است. شرکت‌های نوین و امروزی دارای مشخصه اصلی تفکیک مالکیت از کنترل هستند [۱۷]. تفکیک مدیریت از مالکیت و نحوه کنترل شرکت‌ها هزینه‌های نمایندگی را ایجاد می‌کند و در نتیجه تضاد منافع می‌ان مدیریت و مالکیت (حتی در بین طبقات مالکان) ایجاد خواهد شد. لذا امکان افزایش هزینه‌های نمایندگی برای شرکت‌های با مالکیت عمومی پراکنده افزایش می‌یابد. به این ترتیب، صاحبان و سهامداران چنین شرکت‌هایی نسبت به افشای اطلاعات کافی برای اهداف کنترلی فشارهایی را وارد می‌کنند [۲۱]. والاس و ناصر [۲۶] نیز معتقدند در حالتی که مالکیت شرکت‌ها به صورت پراکنده است، تعداد افراد نیازمند اطلاعات افزایش می‌یابد. لذا، این افراد جزئیات بیشتری را در افشای اقلام در خواست می‌نمایند و ملاحظه می‌شود که کیفیت گزارشگری مالی (جامعیت افشا) در این موارد افزایش می‌یابد. چائو و گری [۹] و حسین و همکاران [۱۷] معتقدند افشای اطلاعات در شرکت‌های با

مالکان زیاد بیشتر از شرکت‌های با مالکان محدود است. وجود یک شرکت عمده با سطح بالایی از افشا درون یک صنعت خاص نیز منجر به اثرات جنجالی زیادی بر سطح افشای اتخاذ شده توسط سایر شرکت‌های آن صنعت می‌شود و می‌زان افشای این صنعت را تحت تأثیر قرار می‌دهد [۱۳، ۲۶ و ۲۷]. در ضمن، اتخاذ شیوه‌های افشای مرتبط با یک صنعت، ممکن است منجر به سطوح متفاوت افشای اقلام مشابه در صورت‌های مالی شرکت‌های آن صنعت خاص شود. همچنین، شرکت‌های یک صنعت، ممکن است نسبت به افشای اقلام خاصی از اطلاعات تأکید کنند اما ممکن است این اقلام برای صنایع دیگر مهم و با اهمیت نباشد [۲۶ و ۲۷].

در مورد عمر شرکت نیز این اعتقاد وجود دارد که میزان افشای اجباری شرکت، تحت تأثیر عمر آن است و شرکت‌های با سابقه تر و بهتر سازمان‌دهی شده، به احتمال زیاد اطلاعات بیشتری را در گزارش‌های سالانه‌ی خود نسبت به شرکت‌های جوان‌تر ارائه می‌کنند [۲۱].

۳. فرضیه‌های تحقیق

با توجه مبانی نظری و پژوهش‌های انجام شده، فرضیات تحقیق به شرح زیر تدوین شده است:

- فرضیه اول- اندازه‌ی شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی موثر است.
- فرضیه دوم- عمر شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی موثر است.
- فرضیه سوم- نوع موسسه‌ی حسابرسی بر کیفیت گزارشگری مالی موثر است.
- فرضیه چهارم- ساختار مالکیت بر کیفیت گزارشگری مالی موثر است.
- فرضیه پنجم- نوع صنعت بر کیفیت گزارشگری مالی موثر است.

۴. جامعه، نمونه آماری و دوره زمانی تحقیق

جامعه آماری تحقیق، شرکت‌های پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق بهادار تهران در سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ بوده است. در تعیین جامعه آماری مطلوب، شرکت‌های مالی و سرمایه‌گذاری و شرکت‌هایی که سال مالی آن‌ها منتهی به (۱۲/۲۹) نبود، از جامعه آماری تحقیق حذف شده است. البته قابل ذکر است در تحقیقات مشابه نیز این نوع شرکت‌ها با همین استدلال حذف شده‌اند [۴ و ۲۱]. پس از ملاحظات مزبور، نمونه آماری تحقیق

متشکل از ۴۰ شرکت بوده است که با استفاده از روش‌های آماری مناسب از بین جامعه آماری و با توجه به سهم هر صنعت در کل جامعه انتخاب شده‌اند. همچنین، دوره زمانی تحقیق سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ در نظر گرفته شد و کیفیت گزارشگری مالی بر اساس صورت‌های مالی تهیه شده منتهی به ۱۳۸۵/۱۲/۲۹ و ۱۳۸۶/۱۲/۲۹ محاسبه شده است.

۵. نحوه ی اندازه گیری متغیرهای تحقیق

برای اندازه گیری کیفیت افشای اطلاعات فهرستی از موارد افشا با مطالعه و بررسی استانداردهای حسابداری ایران (لازم الاجرا از ۱/۱/۱۳۸۰)، قانون تجارت، قانون مالیات‌های مستقیم و مجموعه قوانین و مقررات بورس اوراق بهادار تهران، متشکل از ۱۵۵ قلم با در نظر گرفتن ملاحظات کلی تهیه شده و سپس با مطالعه صورت‌های مالی و گزارش‌های مالی ارزش‌های «یک»، «صفر» و «مورد ندارد» به ترتیب برای افشاء، عدم افشاء یا عدم شرایط لازم برای افشاء داده شد. پس از ارزش گذاری‌های لازم، شاخصی به عنوان کیفیت

$$QF = \frac{\sum_{j=1}^m dj}{\sum_{j=1}^n Hj}$$

گزارشگری مالی با استفاده از رابطه QF محاسبه شد. در این رابطه $\sum dj$

بیانگر کلیه اقلامی است که امتیاز «یک» گرفته‌اند و $\sum Hj$ بیانگر کلیه اقلامی است که ارزش‌های «یک یا صفر» در مورد آن‌ها لحاظ شده است. به این ترتیب، در مورد هر شرکت کیفیت گزارشگری مالی اندازه گیری شده، در دامنه صفر تا یک قرار می‌گیرد. از این رویکرد در تحقیق افرادی همچون والاس [۲۵]، کوک [۱۱، ۱۲ و ۱۳]، احمد و نیکولس [۴] و اسو-انساه [۲۱] استفاده شده است.

نحوه ی اندازه گیری سایر متغیرها و نماد استفاده شده برای آنها در نگاره (۱) آرایه شده است. لازم به ذکر است نوع صنعت با در نظر گرفتن فعالیت عمده ی شرکت‌ها و همگن کردن آنها مانند تحقیقات مشابه [۱۲ و ۱۳] در ۴ دسته ی کلی در نظر گرفته شده است.

۶. آزمون فرضیه‌های تحقیق

برای آزمون فرضیات تحقیق برای بررسی هر چه بهتر روابط بین متغیرها در ۴ دسته کلی، روابط متغیرهای تحقیق به شرح زیر بررسی شد:

نگاره ۱. نحوه‌ی اندازه‌گیری متغیرهای تحقیق و نماد استفاده شده در مدل‌ها

ردیف	متغیر بررسی شده	جانشین اندازه‌گیری متغیر	نماد وارد شده در مدل
۱	کیفیت گزارشگری مالی	نسبت اقلام افشاء شده به اقلام قابل افشاء	Qf_i
۲	اندازه شرکت	تعداد سهام	$Size_{i,1}$
		تعداد کارکنان	$Size_{i,2}$
۳	عمر شرکت	فاصله زمانی تاریخ تاسیس تا سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶	$Age_{i,1}$
		فاصله زمانی تاریخ پذیرش تا سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶	$Age_{i,2}$
۴	نوع صنعت	در صورتی که شرکت در طبقه صنایع غذایی، ماشین‌آلات و خودرو، صنایع شیمیایی و معادن فعالیت کند از عدد ۱ و در غیر این صورت از عدد صفر استفاده شده است	$Indust_{i,k}$
۵	نوع موسسه حسابرسی	در صورتی که حسابرسی شرکت توسط سازمان حسابرسی انجام شده باشد از عدد ۱ و در غیر این صورت از عدد صفر استفاده شده است	$Audit_i$
۶	ساختار مالکیت	در صورتی که مالکیت شرکت در بین عموم توزیع شده باشد و مالکیت عمده نداشته باشد از عدد ۱ و در غیر این صورت از عدد صفر استفاده شده است.	$Owner_i$
۷	i : (طی سال‌های ۱۳۸۵، ۱۳۸۶، ۴۰، ۴۰، ۴۰، ۴۰، ۲، ۲، ۲، ۲)		

دسته اول- در دسته اول روابط خطی بین متغیرهای تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به اینکه از دو نوع معیار برای اندازه و عمر شرکت استفاده شده است، در این دسته ۴ مدل برای انجام آزمون فرضیات به شرح زیر تدوین شد.

$$\text{مدل اول: } Qf_i = \beta_0 + \beta_1 Size_{i1} + \beta_2 Age_{i1} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

$$\text{مدل دوم: } Qf_i = \beta_0 + \beta_1 Size_{i2} + \beta_2 Age_{i1} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

$$\text{مدل سوم: } Qf_i = \beta_0 + \beta_1 Size_{i1} + \beta_2 Age_{i2} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

$$\text{مدل چهارم: } Qf_i = \beta_0 + \beta_1 Size_{i2} + \beta_2 Age_{i2} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

دسته دوم- در دسته دوم روابط خطی - لگاریتمی بین متغیرهای تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. به این ترتیب که در این مدل‌ها از مقدار خطی کیفیت گزارشگری مالی و مقادیر

لگاریتم اندازه و عمر شرکت استفاده شد. با توجه به این که از دو نوع معیار برای اندازه و عمر شرکت استفاده شده است، در این دسته نیز ۴ مدل برای انجام آزمون فرضیات به شرح زیر تدوین شد.

$$\text{مدل اول: } Qf_i = \beta_0 + \beta_1 LSize_{i1} + \beta_2 LAge_{i1} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

$$\text{مدل دوم: } Qf_i = \beta_0 + \beta_1 LSize_{i2} + \beta_2 LAge_{i1} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

$$\text{مدل سوم: } Qf_i = \beta_0 + \beta_1 LSize_{i1} + \beta_2 LAge_{i2} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

$$\text{مدل چهارم: } Qf_i = \beta_0 + \beta_1 LSize_{i2} + \beta_2 LAge_{i2} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

دسته سوم- در دسته سوم روابط لگاریتمی - خطی بین متغیرهای تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. به این ترتیب که در این مدل‌ها از مقدار لگاریتم کیفیت گزارشگری مالی و مقادیر خطی اندازه و عمر شرکت استفاده شد. با توجه به اینکه از دو نوع معیار برای اندازه و عمر شرکت استفاده گردیده است، در این دسته نیز ۴ مدل برای انجام آزمون فرضیات به شرح زیر در تدوین شد.

$$\text{مدل اول: } LQf_i = \beta_0 + \beta_1 Size_{i1} + \beta_2 Age_{i1} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

$$\text{مدل دوم: } LQf_i = \beta_0 + \beta_1 Size_{i1} + \beta_2 Age_{i2} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

$$\text{مدل سوم: } LQf_i = \beta_0 + \beta_1 Size_{i2} + \beta_2 Age_{i1} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

$$\text{مدل چهارم: } LQf_i = \beta_0 + \beta_1 Size_{i2} + \beta_2 Age_{i2} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

دسته چهارم- در دسته چهارم روابط لگاریتمی - لگاریتمی بین متغیرهای تحقیق مورد بررسی قرار گرفت. به این ترتیب که در این مدل‌ها از مقدار لگاریتم کیفیت گزارشگری مالی و مقادیر لگاریتم اندازه و عمر شرکت استفاده شد. با توجه به این که از دو نوع معیار برای اندازه شرکت و عمر شرکت استفاده گردیده است، در این دسته نیز ۴ مدل برای انجام آزمون فرضیات به شرح زیر تدوین شد.

$$\text{مدل اول: } LQf_i = \beta_0 + \beta_1 LSize_{i1} + \beta_2 LAge_{i1} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

$$\text{مدل دوم: } LQf_i = \beta_0 + \beta_1 LSize_{i2} + \beta_2 LAge_{i1} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

$$\text{مدل سوم: } LQf_i = \beta_0 + \beta_1 LSize_{i1} + \beta_2 LAge_{i2} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

$$\text{مدل چهارم: } LQf_i = \beta_0 + \beta_1 LSize_{i2} + \beta_2 LAge_{i2} + \beta_3 Audit_i + \beta_4 Owner_i + \beta_5 Indust_{ik} + U_j$$

برای اطمینان از اعتبار نتایج تخمین‌ها به روش حداقل مربعات، آزمون‌های تشخیصی فروض کلاسیک روش حداقل مربعات (عدم خود همبستگی، واریانس همسانی و نرمال بودن توزیع جملات اخلال) انجام شد [۲]. از آزمون بریوش گادفری ضریب لاگرانژ (LM) به صورت زیر که در آن ϵ و μ جملات اخلال است، برای بررسی فرض عدم خود

همبستگی بین جملات اخلاص (E) استفاده شده است.

$$\varepsilon_t = \rho_i \varepsilon_{t-1} + \mu_t$$

برای آزمون همسانی واریانس جملات اخلاص از آزمون آرچ به صورت زیر که در آن R^2 ضریب تعیین، n تعداد مشاهدات و χ^2_p مجذور کای است، استفاده شده است.

$$nR^2 \sim \chi^2_p$$

برای بررسی نرمال بودن توزیع جملات اخلاص به منظور انجام استنتاجات آماری، فرضیه نرمال بودن توزیع جملات اخلاص با استفاده از آماره جارک-بارا (JB) که مقدار عددی آن از فرمول زیر محاسبه می‌شود، آزمون شده است.

$$JB = \frac{N-k}{6} \left(S^2 + \frac{1}{4}(K-3)^2 \right)$$

علاوه بر آزمونهای فوق، برای اطمینان از تصریح درست مدل، از آزمون RESET رمزی استفاده شده است. بر اساس این آزمون جمله $Z=2X$ به مدل افزوده می‌شود که در آن Z بر حسب \hat{y} یعنی بردار مقادیر y تخمین زده شده بر روی Z به صورت زیر است.

$$Z = [\hat{y}^2, \hat{y}^3, \hat{y}^4, \dots]$$

۷. نتایج آزمون فرضیه‌های تحقیق

همان‌طور که در قسمت قبل بیان شد، برای آزمون فرضیه‌های تحقیق از ۴ دسته مدل کلی استفاده شده است. در این قسمت نتایج آزمون فرضیه‌های تحقیق با استفاده از هر یک از این دسته مدل‌ها ارایه می‌شود. در کلیه‌ی نگاره‌های (۲ تا ۵) در هر یک از خانه‌های نگاره که در مقابل نماد متغیرها گزارش شده است، عدد بالا مربوط به مقدار ضریب متغیر در مدل و عدد زیر آن مربوط به آماره‌ی t است. برای نشان دادن مقدار معناداری از نماد * استفاده شده است. همچنین، نتایج متغیرهایی (مثل نوع موسسه‌ی حسابرسی) که رابطه‌ی آن معنادار نبوده گزارش نشده است.

۷-۱. آزمون فرضیه‌های تحقیق با استفاده از مدل‌های دسته اول

بر اساس نتایج حاصل از آزمون رمزی در مورد مدل‌های اول و دوم (نگاره ۲) به ترتیب (Prob.=۰/۵۳۹ و F=۰/۳۸۰۰۹) و (Prob.=۰/۳۰۳۴ و F=۰/۵۸۳) می‌توان استدلال کرد که مدل به خوبی تصریح شده است و این فرض که مدل بدون حذف متغیری تاثیرگذار تصریح شده است، رد می‌شود. بر اساس نتایج حاصل از آزمون آرچ در مورد مدل‌های

اول و دوم به ترتیب ($F=0/8198$ و $Prob.=0/368$) و ($F=0/360$ و $Prob.=0/550$) می‌توان استدلال کرد که داده‌ها از واریانس همسان برخوردار هستند. بر اساس نتایج حاصل از آزمون LM در مورد مدل‌های اول و دوم به ترتیب ($F=1/599$ و $Prob.=0/2091$) و ($F=1/319$ و $Prob.=0/273$) می‌توان استدلال کرد که خود همبستگی بین متغیرهای تحقیق وجود ندارد. بر اساس نتایج مربوط به آزمون نرمال بودن داده‌ها در مورد مدل اول و دوم به ترتیب ($BJ=3/073180$ ، $Prob.=0/2151$) و ($BJ=1/5439$ ، $Prob.=0/46211$)، می‌توان استدلال کرد که داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار هستند. بر اساس آزمون‌های انجام شده در این قسمت و نتایج مدل‌ها (نگاره ۲) مشاهده می‌شود که اندازه شرکت (تعداد کارکنان)، عمر شرکت (تاریخ تاسیس تا سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶) و نوع صنعت رابطه مثبت معنادار با کیفیت گزارشگری مالی دارد و ساختار مالکیت رابطه منفی دارد و رابطه نوع موسسه حسابرسی از لحاظ آماری معنادار نیست.

نگاره ۲. نتایج مربوط به مدل‌های دسته اول

متغیر وابسته: کیفیت گزارشگری مالی		
مدل شماره (۲)	مدل شماره (۱)	شرح متغیرها
$1/04 * 10^{-5}$ $2/2384^{**}$	-	Size _{2,i}
-	$0/0214$ $4/93154^*$	Age _{1,i}
$0/0227$ $2/3918^{**}$	$0/0236$ $2/79017^*$	Indust _{1,1}
$0/0219$ $2/8460^*$	$0/0213$ $3/12990^*$	Indust _{1,2}
$0/0304$ $3/9026^*$	$0/0237$ $3/31254^*$	Indust _{1,3}
$0/0227$ $3/0726^*$	$0/01995$ $3/01217^*$	Indust _{1,4}
$-0/0594$ $-10/352^*$	$-0/0428$ $-6/69689^*$	Owner
$0/9002$ $120/404^*$	$0/8269$ $46/6155^*$	B ₀
$28/142 (0/00)$	$38/11 (0/00)$	F statistic
$0/698$	$0/758$	R ²
*معنادار در سطح (۱٪)		**معنادار در سطح (۵٪)

۲-۷. آزمون فرضیه‌های تحقیق با استفاده از مدل‌های دسته دوم

بر اساس نتایج حاصل از آزمون رمزی در مورد مدل‌های اول و دوم و سوم و چهارم (نگاره ۳) به ترتیب (F=۰/۰۰۰ و Prob.=۰/۹۸۴)، (F=۰/۰۷ و Prob.=۰/۷۹۰)، (F=۰/۰۷۵ و Prob.=۰/۷۸۴) و (F=۰/۱۵۳۴ و Prob.=۰/۶۹) می‌توان استدلال کرد که مدل به خوبی تصریح شده است و این فرض که مدل بدون حذف متغیری تاثیرگذار تصریح شده است، رد می‌شود.

نگاره ۳. نتایج مربوط به مدل‌های دسته دوم

متغیر وابسته: کیفیت گزارشگری مالی				
مدل شماره (۴)	مدل شماره (۳)	مدل شماره (۲)	مدل شماره (۱)	شرح متغیرها
-	-	۰/۰۰۷۱ ۳/۱۴۵°	۰/۰۰۷ ۶/۶۳۰°	LSize _{1,i}
۰/۰۰۵۰ ۱/۶۹۶۲***	-	-	-	LSize _{2,i}
-	۰/۰۷۰۱ ۴/۹۶۸°	-	۰/۰۶۹۶ ۵/۳۲۶°	LAge _{1,i}
-	-	-	-	LAge _{2,i}
۰/۰۲۱ ۲/۲۱۸**	۰/۰۲۱۲ ۲/۵۲**	۰/۰۱۷۷ ۱/۹۳۸***	۰/۰۱۹۵ ۲/۵۱۰**	Indust _{1,i}
۰/۰۱۹۸ ۲/۵۷**	۰/۰۱۹ ۲/۸۱۴°	۰/۰۱۴۱ ۱/۸۸۸***	۰/۰۱۴۵ ۲/۲۷۱**	Indust _{2,i}
۰/۰۳۰ ۳/۸۱°	۰/۰۲۳۱ ۳/۲۱°	۰/۰۲۷۶ ۳/۵۹۷°	۰/۰۱۷۷ ۲/۶۰۵**	Indust _{3,i}
۰/۰۲۱ ۲/۸۰۸°	۰/۰۱۷۶ ۲/۶۴°	۰/۰۱۸۴ ۲/۵۴**	۰/۰۱۴۰ ۲/۲۶۶**	Indust _{4,i}
-۰/۰۵۹۴ -۱/۰۰۰۳°	-۰/۰۴۳۴ -۶/۹۹°	-۰/۰۵۳ -۸/۵۳۱°	-۰/۰۳۴۴ -۵/۴۲۱°	Owner
۰/۸۷۳۹ ۳۹/۱۵۱°	۰/۶۵ ۱۲/۷۴۲°	۰/۷۸۶ ۱۹/۸۴۲°	۰/۵۳۶ ۹/۲۵۸°	β ₀
۲۷/۰۴۰(۰/۰۰)	۳۸/۳۰۶(۰/۰۰)	۳۰/۶۶۷(۰/۰۰)	۴۰/۱۹۴(۰/۰۰)	F statistic
۰/۶۸۹	۰/۷۵۸	۰/۷۱۵۹	۰/۷۹۶	R ²
*معنادار در سطح (۱٪) ** معنادار در سطح (۵٪) *** معنادار در سطح (۱۰٪)				

بر اساس نتایج حاصل از آزمون آرچ در مورد مدل‌های اول، دوم، سوم و چهارم به ترتیب $(F=0/7253 \text{ و } Prob.=0/397)$ ، $(F=0/049 \text{ و } Prob.=0/943)$ ، $(F=0/88 \text{ و } Prob.=0/35)$ و $(F=0/3592 \text{ و } Prob.=0/550)$ می‌توان استدلال کرد که داده‌ها از واریانس همسان برخوردار هستند. بر اساس نتایج حاصل از آزمون LM در مورد مدل‌های اول، دوم، سوم و چهارم به ترتیب $(F=0/897 \text{ و } Prob.=0/4123)$ ، $(F=2/358 \text{ و } Prob.=0/101)$ ، $(F=1/329 \text{ و } Prob.=0/2711)$ می‌توان استدلال کرد که خود همبستگی بین متغیرهای تحقیق وجود ندارد. بر اساس نتایج مربوط به آزمون نرمال بودن داده‌ها در مورد مدل اول، دوم، سوم و چهارم به ترتیب $(BJ=2/54 \text{ و } Prob.=0/280)$ ، $(BJ=0/22 \text{ و } Prob.=0/988)$ ، $(BJ=3/61 \text{ و } Prob.=0/163)$ و $(BJ=2/347 \text{ و } Prob.=0/309)$ می‌توان استدلال کرد که داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار هستند. بر اساس آزمون‌های انجام شده در این قسمت و نتایج مدل‌ها (نگاره ۳) مشاهده می‌شود که اندازه شرکت (تعداد سهام در مدل اول و دوم و تعداد کارکنان در مدل چهارم)، عمر شرکت (تاریخ تاسیس تا سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶ در مدل اول و سوم) و نوع صنعت در هر چهار مدل رابطه مثبت معنادار با کیفیت گزارشگری مالی دارند. ساختار مالکیت رابطه منفی دارد و رابطه نوع موسسه حسابرسی از لحاظ آماری معنادار نیست.

۳-۷. آزمون فرضیه‌های تحقیق با استفاده از مدل‌های دسته سوم

بر اساس نتایج حاصل از آزمون رمزی در مورد مدل‌های اول و دوم (نگاره ۴) به ترتیب $(F=0/75 \text{ و } Prob.=0/38)$ و $(F=0/6099 \text{ و } Prob.=0/437)$ می‌توان استدلال کرد که مدل به خوبی تصریح شده است و این فرض که مدل بدون حذف متغیری تاثیرگذار تصریح شده است، رد می‌شود. بر اساس نتایج حاصل از آزمون آرچ در مورد مدل‌های اول و دوم به ترتیب $(F=0/8911 \text{ و } Prob.=0/348)$ و $(F=0/348 \text{ و } Prob.=0/556)$ می‌توان استدلال کرد که داده‌ها از واریانس همسان برخوردار هستند. بر اساس نتایج حاصل از آزمون LM در مورد مدل‌های اول و دوم به ترتیب $(F=1/371 \text{ و } Prob.=0/26)$ و $(F=1/279 \text{ و } Prob.=0/284)$ می‌توان استدلال کرد که خود همبستگی بین متغیرهای تحقیق وجود ندارد.

نگاره ۴. نتایج مدل‌های دسته سوم

متغیر وابسته: کیفیت گزارشگری مالی (مقدار لگاریتم)		
شرح متغیرها	مدل شماره (۱)	مدل شماره (۲)
Size _{2,i}	-	۱/۱۶*۱۰ ^{-۵} ۲/۱۸۳**
Age _{1,i}	۰/۰۰۲۱۴ ۴/۹۳۱۵۴*	-
Indust _{i,1}	۰/۰۲۷۶ ۲/۸۶*	۰/۰۲۶۵ ۲/۴۴**
Indust _{i,2}	۰/۰۲۴۲ ۳/۱۹۹۰*	۰/۰۲۴۹ ۲/۸۱۸۰*
Indust _{i,3}	۰/۰۲۶۹ ۳/۲۹۰*	۰/۰۳۴ ۳/۸۸*
Indust _{i,4}	۰/۰۲۲۳ ۲/۹۶*	۰/۰۲۵۵ ۳/۰۱۷*
Owner	-۰/۰۴۷ -۶/۵۰۸*	-۰/۰۶۶۷ -۱۰/۱۴*
β_0	-۰/۱۹ -۹/۴۱۵*	-۰/۱۰۶ -۱۲/۴۱۷*
F statistic	۳۷/۰۷ (۰/۰۰)	۲۷/۰۹ (۰/۰۰)
R ²	۰/۷۵	۰/۶۹
* معنادار در سطح (۱٪)		** معنادار در سطح (۵٪)

بر اساس نتایج مربوط به آزمون نرمال بودن داده‌ها در مورد مدل اول و دوم به ترتیب (Prob.=۰/۰۶۸ ، BJ=۵/۳۶۵) و (Prob.=۰/۲۴ ، BJ=۲/۸۷)، می‌توان استدلال کرد که داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار هستند. بر اساس آزمون‌های انجام شده در این قسمت و نتایج مدل‌ها (نگاره ۳) مشاهده می‌شود که اندازه شرکت (تعداد کارکنان) در مدل دوم، عمر شرکت (تاریخ تاسیس تا سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶) در مدل اول و نوع صنعت در هر دو مدل رابطه مثبت معنادار با کیفیت گزارشگری مالی دارد و ساختار مالکیت رابطه منفی دارد و رابطه نوع موسسه حسابرسی از لحاظ آماری معنادار نیست.

۷-۴. آزمون فرضیه‌های تحقیق با استفاده از مدل‌های دسته چهارم

بر اساس نتایج حاصل از آزمون رمزی در مورد مدل‌های اول و دوم و سوم و چهارم به ترتیب (F=۰/۰۹۱ و Prob.=۰/۷۶۳)، (F=۰/۲۸۲ و Prob.=۰/۵۹۶)، (F=۰/۰۰۱ و Prob.=۰/۹۶۹) و (F=۰/۳۶۵ و Prob.=۰/۵۴) می‌توان استدلال کرد که مدل به خوبی تصریح شده است و این فرض که مدل بدون حذف متغیری تاثیرگذار تصریح شده است، رد می‌شود. بر اساس نتایج حاصل از آزمون آرچ در مورد مدل‌های اول، دوم، سوم و چهارم به ترتیب (F=۰/۸۸۴ و Prob.=۰/۳۵)، (F=۰/۰۰۸ و Prob.=۰/۹۲۶)، (F=۰/۹۷ و Prob.=۰/۳۲۷) و (F=۰/۳۵ و Prob.=۰/۵۵۰) می‌توان استدلال کرد که داده‌ها از واریانس همسان برخوردار هستند. بر اساس نتایج حاصل از آزمون LM در مورد مدل‌های اول، دوم، سوم و چهارم به ترتیب (F=۰/۷۵۹ و Prob.=۰/۴۷۱۸)، (F=۰/۰۰۸ و Prob.=۰/۹۲) و (F=۱/۹۴ و Prob.=۰/۱۴۹) و (F=۱/۲۹ و Prob.=۰/۲۷۹) می‌توان استدلال کرد که خود همبستگی بین متغیرهای تحقیق وجود ندارد. بر اساس نتایج مربوط به آزمون نرمال بودن داده‌ها در مورد مدل اول، دوم، سوم و چهارم به ترتیب (BJ=۰/۱۰۸ و Prob.=۴/۴۴)، (BJ=۰/۱۸ و Prob.=۰/۹۱)، (BJ=۶/۴۰ و Prob.=۰/۰۴۰) و (BJ=۴/۰۵ و Prob.=۰/۱۳۱) می‌توان استدلال کرد که داده‌ها از توزیع نرمال برخوردار هستند. بر اساس آزمون‌های انجام شده در این قسمت و نتایج مدل‌ها (نگاره ۵) ملاحظه می‌شود که اندازه شرکت (تعداد سهام) در مدل اول و دوم، اندازه شرکت (تعداد کارکنان) در مدل چهارم، عمر شرکت (تاریخ تاسیس تا سال‌های ۱۳۸۵ و ۱۳۸۶) در مدل اول و سوم و نوع صنعت در هر چهار مدل رابطه مثبت معنادار با کیفیت گزارشگری مالی دارد و ساختار مالکیت نیز در هر چهار مدل رابطه منفی دارد و رابطه نوع موسسه حسابرسی از لحاظ آماری معنادار نیست.

تکانه ۴. نتایج مدل‌های دسته چهارم

متغیر وابسته: کیفیت گزارشگری مالی (مقدار لگاریتم)				
شرح متغیرها	مدل شماره (۱)	مدل شماره (۲)	مدل شماره (۳)	مدل شماره (۴)
LSize _{1,i}	۰/۰۰۷ ۳/۵۶۸۸°	۰/۰۰۸ ۳/۰۸°	-	-
LSize _{2,i}	-	-	-	۰/۰۶۳۰ ۱/۶۸***
LAge _{2,i}	-	-	-	-
LAge _{1,i}	۰/۰۸۰۳ ۵/۳۸°	-	۰/۰۰۸ ۵/۰۳°	-
Indust _{i,1}	۰/۰۲۳ ۲/۵۹۰**	۰/۰۲۰ ۱/۹۹۹***	۰/۰۲۴ ۲/۶۰۶**	۰/۰۲۴۹ ۲/۲۷۵**
Indust _{i,2}	۰/۰۱۶۶ ۲/۲۷**	۰/۰۱۶۱ ۱/۸۸***	۰/۰۲۱ ۲/۸۰°	۰/۰۲۲۶ ۲/۵۶**
Indust _{i,3}	۰/۰۰۲ ۲/۵۸**	۰/۰۳۱۵ ۳/۵۸°	۰/۰۲۶۱ ۳/۱۹۳°	۰/۰۳۴۶۰ ۳/۷۹°
Indust _{i,4}	۰/۰۱۵ ۲/۲۱°	۰/۰۲۰ ۲/۴۹۳**	۰/۰۱۹۶ ۲/۵۹°	۰/۰۲۳ ۲/۷۶°
Owner	-۰/۰۳۷ -۵/۲۳°	-۰/۰۵۹۴ -۸/۳۳°	-۰/۰۴۸ -۶/۷۹°	-۰/۰۶۶ -۹/۸۰۵°
β_0	-۰/۵۲۹ -۷/۹۰۶۱°	-۰/۲۳۳۶ -۵/۱۴۲°	-۰/۳۸۸ -۶/۶۳°	-۰/۱۳۶ -۵/۳۴۲°
F statistic	۳۹/۱۲ (۰/۰۰)	۲۹/۴۸۴ (۰/۰۰)	۳۷/۴۹ (۰/۰۰)	۲۶/۱۱۲ (۰/۰۰)
R ²	۰/۷۹	۰/۷۰	۰/۷۵	۰/۶۸۲
*معنادار در سطح (۱٪) ** معنادار در سطح (۵٪) *** معنادار در سطح (۱۰٪)				

۸. نتیجه گیری

با توجه به این که نتایج مدل‌های آزمون شده متفاوت بوده است، برای نتیجه گیری نهایی مدل اول از دسته چهارم انتخاب و بر اساس آن نتیجه گیری‌های لازم انجام شده است. این مدل دارای بالاترین ضریب تعیین (۷۹ درصد) و کمترین مجموع مجذور خطا در بین سایر مدل‌های آزمون شده است. مدل مذکور عبارتست از:

$$LQf_i = (-0.5229) + 0.0079Lsize_{i1} + 0.0803LAge_{i1} + 0.02308Indust_{i1} + 0.0166Indust_{i2}$$

$$(-7.906) \quad (3.568) \quad (5.387) \quad (2.593) \quad (2.270)$$

$$+ 0.0200Indust_{i3} + 0.0157Indust_{4i} - 0.0379Owner + U_j$$

$$(2.584) \quad (2.214) \quad (-5.235)$$

$$R^2 = 0.791 \quad \bar{R}^2 = 0.771 \quad DW = 2.025 \quad F = 39.122(0.000)$$

نتایج فرضیه اول نشان می‌دهد که اندازه شرکت (تعداد سهام) رابطه مثبت معناداری در سطح اطمینان ۹۹ درصد با کیفیت گزارشگری مالی دارد. نتایج مزبور، مشابه نتایج تحقیقات انجام شده در سایر کشورها مانند آمریکا [۷، ۲۳]، انگلستان [۱۵]، ژاپن [۱۲] و [۱۳]، هنگ کنگ [۲۴ و ۲۶]، زیمبابوه [۲۱] و مطالعه انجام شده توسط جی. آرچمبلت و ام. آرچمبلت [۶] است. همچنین نتیجه آزمون فرضیه اول تحقیق، مخالف نتیجه تحقیق انجام شده در بنگلادش [۴] است. نتایج فرضیه دوم نشان می‌دهد که عمر شرکت رابطه مثبت معناداری در سطح اطمینان ۹۹ درصد با کیفیت گزارشگری مالی دارد. این نتیجه، مشابه نتیجه تحقیق انجام شده در کشور زیمبابوه توسط اسو - انساه [۲۱] است. این موضوع با توجه به منحنی یادگیری قابل توجیه است. نتایج فرضیه سوم نشان می‌دهد که نوع موسسه حسابرسی رابطه معناداری با کیفیت گزارشگری مالی ندارد. نتیجه مزبور، مشابه نتایج تحقیقات انجام شده در کشورهایی نظیر هنگ کنگ [۲۴ و ۲۶]، اسپانیا [۲۷]، انگلستان [۱۵]، زیمبابوه [۲۱]، مالزی [۱۷] و هند [۲۲] است. همچنین این نتیجه، با نتایج تحقیقات انجام شده در کشورهایی نظیر آمریکا [۲۳]، بنگلادش [۴]، نیوزیلند [۱۹] و مطالعه انجام شده توسط جی. آرچمبلت و ام. آرچمبلت [۶] یکسان نیست.

نتایج فرضیه چهارم تحقیق نشان می‌دهد که ساختار مالکیت با کیفیت گزارشگری مالی رابطه دارد. به خصوص ساختار مالکیت نوع اول رابطه منفی معناداری با کیفیت گزارشگری مالی در سطح اطمینان ۹۹ درصد دارد. نتایج آزمون، مشابه نتایج تحقیق انجام شده در مالزی [۱۷] است. نتایج فرضیه پنجم نشان می‌دهد که نوع صنعت با کیفیت گزارشگری مالی رابطه مثبت معناداری دارد. نتایج آزمون فرض مزبور، مشابه تحقیقات انجام شده در کشورهایی نظیر ژاپن [۱۲ و ۱۳] و هنگ کنگ [۲۶] است و با نتایج تحقیقات انجام شده در کشورهای هنگ کنگ [۲۴] و زیمبابوه [۲۱] یکسان نیست.

۹. پیشنهادها

بر اساس نتایج تحقیق، مشاهده می‌شود که اندازه شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی موثر است. به این مفهوم که شرکت‌های بزرگ‌تر از کیفیت افشاء بالاتری برخوردار هستند. بنابراین، لازم است که تدوین کنندگان استانداردها و مقررات حسابداری و گزارشگری مالی بر روی شرکت‌های کوچک هم تمرکز نمایند و مقررات بهینه‌ای را در مورد این شرکت‌ها تدوین نمایند، تا بتوان بر این اساس نسبت به کیفیت گزارشگری مالی در چنین شرکت‌هایی اطمینان لازم را به دست آورد.

بر اساس نتایج تحقیق، مشاهده می‌شود که حسابرسان تاثیر کمی بر روی کیفیت گزارشگری مالی دارند. لذا لازم است با توجه به اهمیت گزارشگری مالی، موسسات حسابرسی در ارائه خدمات خود دقت بیشتری کرده و خدماتشان را بهبود بخشند، تا اثرات حسابرسی آن‌ها بر روی افشاء قابل مشاهده شود. همچنین، تدوین کنندگان استانداردهای حسابرسی از ساز و کارهای لازم در تدوین استانداردها به منظور اعمال هر چه بیشتر تاثیر حسابرسان بر روی کیفیت افشاء، استفاده نمایند.

بر اساس نتایج به دست آمده، مشاهده می‌شود که عمر شرکت بر کیفیت گزارشگری مالی موثر است. یعنی شرکت‌هایی که از سابقه بیشتری در تهیه صورت‌های مالی برخوردار هستند از کیفیت افشاء بالاتری برخوردار هستند. بنابراین، لازم است که تدوین کنندگان استانداردها و مقررات حسابداری و گزارشگری مالی بر روی شرکت‌های جوان هم تمرکز نمایند و مقررات بهینه‌ای را در مورد این شرکت‌ها تدوین نمایند، تا بتوان نسبت به کیفیت گزارشگری مالی در چنین شرکت‌هایی اطمینان لازم به دست آورد.

منابع

۱. ثقفی، علی و ملکیان، اسفندیار. (۱۳۷۷). جامعیت گزارشهای سالانه و ویژگیهای مالی شرکتهای پذیرفته شده در سازمان بورس اوراق بهادار تهران. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۲۲ و ۲۳، ص ۳۵-۴۷.
۲. گجراتی، دامودار. (۱۳۷۸). مبانی اقتصادسنجی. ترجمه حمید ابریشمی. جلد اول و دوم. انتشارات دانشگاه تهران.

۳. نوروش، ایرج. (۱۳۷۷). بررسی رابطه بین کیفیت گزارشگری مالی و تعداد حسابداران آموزش دیده در واحدهای تجاری پذیرفته شده در بورس اوراق بهادار تهران. بررسی‌های حسابداری و حسابرسی، شماره ۲۴ و ۲۵، ص ۳۴-۴۸.
4. Ahmed, K., & Nicholls, D. (1994). The impact of non-financial company characteristics on mandatory disclosure in developing countries: The case of Bangladesh. *The International Journal of Accounting*, 29, 62-77.
 5. Ahmed, K., & Courtis, J. K. (1999). Associations between corporate characteristics and disclosure levels in annual reports: A meta-analysis. *British Accounting Review*, 31, 35-61.
 6. Archambault, J. J., & Archambault, E. M. (2003). A multinational test of determinants of corporate disclosure. *The International Journal of Accounting*, 38, 173-194.
 7. Ashton, R. H. (1974, October). The predictive-ability criterion and user prediction models. *The Accounting Review*, 49(4), 719-732.
 8. Buzby, S. L. (1974, April). Nature of adequate disclosure. *Journal of Accountancy*, 38-47.
 9. Chau, K. G., & Gray, J. S. (2002). Ownership structure and corporate disclosure in Hong Kong and Singapore. *The International Journal of Accounting*, 37, 247-265.
 10. Chow, C. W., & Wong-Boren, A. (1987, July). Voluntary financial disclosure by Mexican corporations. *The Accounting Review*, 62(3), 533-541.
 11. Cooke, T. E. (1989, Spring). Disclosure in the corporate annual report of Swedish companies. *Accounting and Business Research*, 19, 113-122.
 12. Cooke, T. E. (1991). An assessment of voluntary disclosure in the annual reports of Japanese corporations. *The International Journal of Accounting*, 26(3), 174-189.
 13. Cooke, T. E. (1992, Summer). The effect of size, stock market listing and industry type on disclosure in the annual reports Japanese listed corporations. *Accounting and Business Research*, 22(87), 229-237.
 14. DeAngelo, L. E. (1981). Auditor size and audit quality. *Journal of Accounting and economics*, 3, 183-199.
 15. Firth, M. (1979, Autumn). The impact of size, stock market and auditors on voluntary disclosure in corporate annual reports. *Accounting and Business Research*, 9(36), 273-280.
 16. Frost, C. A., & Pownall, G. (1994, Spring). Accounting disclosure practices in the United States and United Kingdom. *Journal of Accounting Research*, 32(1), 75-98.
 17. Hossain, M., Tan, L. M., & Adams, M. B. (1994). Voluntary disclosure in an emerging capital market : some empirical evidence

- from companies listed on the Kuala Lumpur stock exchange. *The International Journal of Accounting*, 29(3), 334-351.
18. Lang, M., & Lundholm, R. (1993, Autumn). Cross-sectional determinants of analysts ratings of corporate disclosure. *Journal of Accounting Research*, 31(2), 246-271.
 19. McNally, G. M., Eng, L. H., & Hasseldine, C. R. (1982, Winter). Corporate financial reporting in New Zealand: An analysis of user preference, corporate characteristics and disclosure practices for discretionary information. *Accounting and Business Research*, 13, 11-20.
 20. Naser, K., & Nuseibeh, R. (2003). Quality of financial reporting: evidence from the listed Saudi non-financial companies. *The International Journal of Accounting*, 38, 41-69.
 21. Owusu-Ansah, S. (1998). The impact of corporate attributes on the extent of mandatory disclosure and reporting by listed companies in Zimbabwe. *The International Journal of Accounting*, 33(5), 605-629.
 22. Singhvi, S. (1968, Spring). Characteristics and implications of inadequate disclosure: A case study of India. *The International Journal of Accounting*, 3(2), 29-43.
 23. Singhvi, S., & Deasi, H. B. (1971, January). An empirical analysis of the quality of corporate financial disclosure. *The Accounting Review*, 46(1), 621-632.
 24. Tai, B. Y. K., Au-Yenug, P. K., Kowk, M. C. M., & Lau, L. W. C. (1990). Non-compliance with disclosure requirements in financial statements: The case of Hong Kong companies. *The International Journal of Accounting*, 25(2), 99-112.
 25. Wallace, R. S. O. (1988, Autumn). Corporate financial reporting in Nigeria. *Accounting and Business Research*, 18(72), 352-362.
 26. Wallace, R. S. O., Naser, K. (1995). Firm-specific determinants of the comprehensiveness of mandatory disclosure in the annual corporate reports of firms listed on the Stock Exchange of Hong Kong. *Journal of Accounting and Public Policy*, 14, 311-368.
 27. Wallace, R. S. O., Naser, K., & Mora, A. (1994, Winter). The relationship between the comprehensiveness of corporate annual reports and firm characteristics in Spain. *Accounting and Business Research*, 25(97), 41-53.